

Hallonmasken

Saga av Zacharias Topelius
Första gången publicerad i Eos 1854
Kultuveckan i Nykarleby 2006

Hallonmasken

av Zacharias Topelius

- Hu! skrek Thérèse.

- Fy! skrek Aina.

- Vad nu? skrek stora syster.

- En mask! skrek Thérèse.

- På hallonet! skrek Aina.

- Slå ihjäl honom! skrek Lorenzo.

- Och så mycket väsen för en stackars liten mask! sa stora syster förtretad.

- Ja, när vi rensade hallonen . . ., sa Thérèse.

- Så kröp han fram ur det allra största, fortsatte Aina.

- Och om någon hade ätit det hallonet . . ., sa Thérèse.

- Så hade han ätit masken med . . ., sa Aina.

- Nå, än sen? sa Lorenzo.

- Äta en mask! utropade Thérèse.

- Och bita ihjäl honom! suckade Aina.

- Kan tänka! sa Lorenzo och skrattade.

- Nu kryper han på bordet! skrek åter Thérèse.

- Blås bort honom! sa stora syster.

- Trampa ihjäl honom! smålog Lorenzo.

Men Thérèse tog ett hallonblad, sopade masken varsamt på bladet och bar ut honom på gården. Då märkte Aina, att en sparv satt på planket och begärligt lurade på masken. Strax tog hon bladet med masken på, bar det till skogen och gömde det där under hallonbuskarna, så att den illpariga sparven inte kunde hitta maskens gömställe.

Ja, vad finns det mer att berätta om en hallonmask? Vem vill lägga två strån i kors för en sådan liten maskbyting? Den som blott finge bo så vackert som han i en sådan friskt doftande mörkröd stuga, långt borta i den tysta skogen mellan blommor och gröna blad!

Nu var det nära middagen, och så åt alla till middagen hallon och mjölk.

- Strö lagom socker, Lorenzo! sa stora syster. Men Lorenzos tallrik liknade en driva om vintern, med lite rött under snön.

Strax efter middagen sa stora syster:

- Ja, nu har vi ätit upp hallonen och har ingenting att sylta till vintern. Det vore skönt att nu ha två korgar fulla med friska bär; dem skulle vi alla rensa i afton, och i morgon skulle vi koka dem i den stora malmgrytan, och så skulle vi äta våfflor med hallonsylt!

- Kom så går vi till skogen och plockar, sa Thérèse.

- Ja, det gör vi, sa Aina. Ta du den gula korgen; jag tar den gröna.

- Gå inte vilse, och kom vackert hem till kvällen! sa stora syster.

- Hälsa hallonmasken! sa Lorenzo retsamt. Nästa gång jag träffar honom, skall jag ha den äran att äta upp honom.

Nu gick Aina och Thérèse till skogen. Ack, det var så vackert, så härligt! Visst var det besvärligt ibland att kliva över kullfallna träd och fastna i kvistarna och sticka sig på enrisbuskarna och slåss med myggorna, men vad gjorde det? Flickorna klev raskt på, och så kom de långt in i skogen.

Här var det gott om kråkbär, blåbär och hönsbär men ont om hallon. Flickorna gick allt längre, och slutligen kom de . . . nej, det kan ingen tro . . . de kom till en stor skog av hallon. Här hade en gång varit skogseld, och nu hade här vuxit upp hallonbuske vid hallonbuske, så långt ögat såg. Var buske dignade till marken av de största, mörkröda, mogna hallon. Thérèse plockade, Aina plockade; Thérèse åt, Aina åt. Efter en liten stund hade de korgarna fulla.

- Nu går vi hem, sa Aina.

- Nej, låt oss plocka ännu litet mer! sa Thérèse. Så ställde de korgarna på marken och plockade i sina förkläden, och det dröjde inte länge förrän också förklädena var fulla.

- Nu går vi hem, sa Thérèse.

- Ja, nu går vi hem, sa Aina. Båda flickorna tog sin korg i ena handen och höll upp förklädet med den andra. Och så började de vandra hemåt.

Men detta var lättare sagt än gjort. De hade aldrig varit så långt in i den stora skogen. Där fanns inga vägar och stigar, och snart märkte flickorna, att de gått vilse. Det värsta var, att trädens skuggor blev allt längre i aftonsolskenet, fåglarna började flyga hem till sina bon, och dagen föll. Slutligen gick solen ned bakom tallarnas toppar, och det blev svalt och skumt i den stora skogen.

Flickorna blev ängsliga, men fortsatte att gå och väntade att skogen skulle ta slut och röken synas från deras hem.

När de gått en lång stund blev det mörkt. De kom nu fram till en stor slätt, bevuxen med buskar, och när de såg sig omkring så mycket de förmådde i mörkret märkte de att de hade gått i en stor rund ring och att de åter befann sig bland de många sköna hallonbuskarna där de plockat korgar och förkläden fulla. Här satte de sig trötta på en sten och började gråta.

- Jag är hungrig, sa Thérèse.

- Ja, sa Aina, ack, om vi nu hade två stora smörgåsar med kött på!

Som hon sagt det, kände hon någonting i sin famn, och när hon tog på det var det en stor smörgås av knäckebröd med fågelstek på. I detsamma sa Thérèse:

- Det var besynnerligt, jag har en smörgås i min hand.

- Jag har också en, sa Aina. Törs du äta?

- Det törs jag visst, sa Thérèse. Ack, den som nu hade ett gott glas mjölk!

Som hon sagt det, kände hon ett stort glas mjölk mellan sina fingrar. Strax därpå sa Aina:

- Thérèse! Thérèse! Jag har ett glas mjölk i min hand! Det är alltför besynnerligt

Som flickorna var hungriga åt och drack de emellertid med bästa aptit. När detta var gjort gäspade Aina, sträckte ut armarna och sa:

- Ack, den som nu hade en mjuk säng att sova i!

Knappt var det sagt förrän hon kände bredvid sig en fin, mjuk säng, och detsamma märkte även Thérèse. Flickorna tyckte att det var högst förunderligt, men sömniga och trötta som de var tänkte de inte mera på saken utan kröp i bäddarna, läste sin aftonbön och drog täcket över huvudet. Det dröjde inte länge förrän båda sov gott.

När de vaknade stod solen högt på himlen. Det var en härlig sommarmorgon i skogen och fåglarna flög lustigt omkring i toppar och grenar. Nu först blev flickornas förundran obeskrivlig, när de märkte att de sov i skogen mitt ibland hallonbuskarna. De såg på varandra, de såg på sina bäddar som var av finaste linne, utbrett över mjuka löv och björnmossa. Äntligen sa Thérèse:

- Är du vaken, Aina?

- Ja, sa Aina.

- Men jag drömmer ännu, sa Thérèse.

- Nej, sa Aina. Men här bor visst en god ande bland dessa hallonbuskar. Ack, om vi nu hade en varm kopp kaffe och en god semla att doppa i kaffet!

Knappt var detta sagt, förrän det bredvid dem stod en liten bricka av silver med en förgylld kanna, två koppar av äkta porslin, en fin sockerskål av kristall, en silvergräddsnäcka och några rara, varma vetebröd. Flickorna slog i kopparna det raraste kaffe, la socker och grädde i och lät sig väl smaka. Aldrig hade de druckit så gott kaffe.

- Nu skulle jag gärna vilja veta, vem som givit oss allt detta, sa Thérèse med en tacksam min.

- Det har jag gjort, mina kära små flickor, sa i detsamma en röst ur buskarna. Flickorna såg sig något häpna om och märkte en liten vänlig gubbe i vit rock och röd mössa, linkande fram mellan buskarna, ty han haltade litet på vänstra foten. Varken Thérèse eller Aina kunde av häpnad säga ett ord.

- Var inte rädda, små flickor! sa gubben och grinade vänligt emot dem, ty skratta kunde ha inte riktigt, hans mun var sned. Välkomna i mitt rike! Har ni sovit gott och ätit gott

och druckit gott? frågade han.

- Ja, det har vi visst, sa båda flickorna, men säg oss . . . och så ville de fråga vem gubben var, men de vågade inte.

- Jag skall säga er vem jag är, sa gubben. Jag är hallonkungen som härskar över hela detta rike av hallonbuskar, och här har jag bott i flera tusen år. Men den store anden, som härskar över skogen och havet och himlen har inte velat att jag skulle högmodas över min konungsliga makt och min långa livstid. Därför har han befallt att jag en dag vart hundrade år skall förvandlas till en liten hallonmask och leva i en sådan svag och värnlös gestalt från solens uppgång allt till dess nedgång. Under denna förvandling är mitt liv beroende av den lilla maskens liv, så att en fågel kan äta mig med sin näbb, ett barn kan plocka mig med bären och förtrampa med sin fot mitt tusenåriga liv. Nu var det just i går min förvandlingsdag, och jag blev plockad med hallonet och var nära att trampas ihjäl om inte ni, beskedliga barn, hade räddat mig. Allt intill solens nedgång låg jag värnlös i gräset, och när jag blåstes ifrån ert bord vrickade jag min ena fot, och min mun kom av förskräckelse på sned. Men när det blev kväll och jag fick tillbaka min rätta gestalt såg jag mig om efter er för att tacka er och belöna er. Och då fann jag er båda här i mitt rike och mottog er båda så gott jag förmådde, utan att skrämma er mycket. Nu skall jag skicka en fågel i min skog för att visa er vägen hem. Adjö, kära barn, tack för ert milda hjärta. Hallonkungen ska visa att han inte är otacksam.

Flickorna räckte nu gubben sin hand och tackade honom, hjärtligen glada att de i går hade skonat den lilla hallonmasken. De ville nu gå, men i detsamma vände sig gubben än en gång om, grinade försmädligt med sin sneda mun och sa:

- Hälsa Lorenzo och säg att när vi träffas nästa gång så skall jag ha den äran att äta upp honom.

- Ack gör inte det, herr hallonkung! utropade båda flickorna, mycket förskräckta, på en gång.

- Nå, för er skull må det vara förlåtet, svarade gubben, jag är inte hämndgirig. Hälsa Lorenzo och säg att han också har att vänta en gåva av mig. Farväl!

Nu tog flickorna sina bär och hoppade, lätta om hjärtat, framåt i skogen den väg som fågeln flög. Så såg de om en ganska kort stund skogen ljusna och förundrade sig inte litet över att de i går kunnat gå så långa krokvägar. Och man kan tänka sig vilken glädje det blev när de två kom hem. Där hade alla väntat, alla sökt dem; stora syster hade inte fått en blund i sina ögon, hon trodde så säkert att vargarna ätit upp hennes kära små flickor. Men Lorenzo mötte dem med en korg och ropade:

- Kom och se, här är någonting, som en gammal gubbe nyss bar hit åt er!

När flickorna öppnade korgen, se, då fann de där två par de allra skönaste armband av mörkröda ädelstenar i form av mogna hallon, med påskrift: "Åt Thérèse och Aina". Och bredvid dem låg en kråsnål av diamanter i form av en hallonmask med påskrift: "Lorenzo, döda aldrig den värnlöse!" Lorenzo blev något förvånad: han begrep nog meningen, men likväl tyckte han, att gubben hämnats så, som endast goda själar hämnas. Och hallonkungen hade även tänkt på stora syster, för när hon gick in för att duka middagen fann hon tolv stora korgar med de allra största och raraste hallon som någonsin plockats i skogen, och ingen visste hur de kommit dit, men alla gissade det. Och så blev där ett syltande och ett sockrande och ett bärbakande, så man aldrig sett dess make, och vill du så går vi dit och hjälper dem sylta . . . Då kan det hända att vi får oss en släng av sleven, för där syltar de säkert än i dag.

